

Kraftmätningen

Moderaternas programarbete kommer lämpligt i tiden. Det kan visserligen vara svårt för ett parti att i brytningstider enas om nya politiska handlingslinjer, men det måste också vara en stimulerande uppgift för ett parti på frammarsch. Moderata Samlingspartiet har också tillräckligt mycket erfarenhet av regeringsarbetet för att veta vilka krav som måste ställas på politiken under kommande år och de begränsningar som finns av institutionell och psykologisk karaktär för att uppnå önskvärda resultat. Samtidigt är moderaterna i överraskande liten utsträckning hämmade av dessa erfarenheter. I regeringsställning bevarades och utvecklades en hälsosam oppositionslusta. Samhällskritiken fördjupades i stället för att förkvävas. Tvärtemot det som skett inom socialdemokratin.

Betydligt mindre uppmärksammade än moderaternas programarbete har de förberedelser blivit som nu görs i Ingvar Carlssons kansli för att inför nästa års partikongress ge det socialdemokratiska partiet en ny plattform. Det är symptomatiskt att de två ledande partierna anpassar nu sina program till den dramatiska förändring av de politiska förutsättningarna som den ekonomiska krisen innebär. Valet 1985 blir en kraftmätning som sannolikt avgör inriktningen av svensk politik under resten av detta århundrade.

Moderaternas utgångsläge inför denna kraftmätning är utan tvivel bättre än socialdemokraternas. Efter en unik serie framgångsval och en spännande idéutveckling har moderaterna etablerat sig inte bara som det ledande ickesocialistiska alternativet utan också på allvar tagit upp striden med socialdemokrater-

na om vem det är som har störst förutsättningar att med erforderlig kompetens föra Sverige ur krisen. Det är från en offensiv position som moderaterna bedriver sitt programarbete. Den ekonomiska utvecklingen talar entydigt till fördel för moderata lösningar också på andra områden än inom den ekonomiska politiken. Moderaternas betoning av sitt liberala idéarv har gett deras sympatisörer något att hoppas på i kontrast med den stelbenta kollektivismens trista, av förbud och påbud präglade, samhälle.

Parallellt med detta har moderaterna lyft fram en rad sakfrågor där inspirationen kunnat hämtas i den konservativa traditionen. Moderata Samlingspartiet är sedan länge ensamma om att försvara bildningsidealet i skolan. Starkare än andra betonar moderaterna utbildnings- och forskningsväsendets viktigaste uppgift – att förmedla kunskaper och erövra nya insikter. Rättstryggheten har länge varit en av partiets paradfrågor som på senare år getts en ny dimension när medborgarnas rättssäkerhet gentemot det offentliga tilldragit sig moderaternas särskilda intresse.

I det nya programförslaget återfinns också en moderniserad variant av socialkonservatism. Den liberala idétraditionens starka försvar för pluralism växer samman med konservatismens betoning av familjen och det enskilda ansvarstagandets betydelse för medborgarnas trygghet. Förekomsten av många skyddsnät anser moderaterna vara mer ändamålsenlig än en aldrig så sofistikerad social och politisk ingenjörskonst med uppgift att skapa ett enda offentligt skyddsnät.

Den fusion som Moderata Samlings-

partiet fullföljt under 1970-talet mellan västerlandets två mest tongivande idéströmningar utgör en nödvändig förutsättning för att det skall vara möjligt att överta socialdemokratins problemformuleringsprivilegium. Politiskt har moderaterna genom att flytta fram sina positioner och få mellanpartierna att i väsentliga stycken acceptera moderata utgångspunkter lyckats skapa något av ett tvåpartisystem, därtill givetvis hjälpt av införandet av enkammarriksdagen. Men aldrig så förmånliga institutionella förutsättningar hade varit otillräckliga om inte något av de borgerliga partierna hade förmått förena det bästa, och för Sveriges nuvarande situation mest relevanta, i liberala och konservativa idéer.

Motståndarna inom det socialistiska lägret är med viss rätt skakade över den vitalisering av hela borgerligheten som moderaterna lyckats åstadkomma. Efter sex minst sagt svåra år i regering borde de borgerliga partiernas moral vara i boten. Istället är det socialdemokraterna som tvingas åse hur partimoralen fräts sönder, medan moderater med glatt mod gripit sig an uppgiften att formulera en politik där de negativa erfarenheterna från tiden efter 1976 blir en källa till in-

spiration istället för till missmod.

Debatten i Expressen om vem som ställer 1980-talets frågor och i Svenska Dagbladet är belysande för vänsterns dilemma. I Expressen ger vänstern upp sina anspråk på att formulera de rätta problemen. I SvD vädjar ett antal vänsterdebattörer till en gamla tiders kollektivism då med konservativa förtecken men med likartade anspråk på individens underkastelse under gruppen som vänstern ställt under 1970-talet. Det är också ett intressant tidens tecken att socialister inte längre vågar motivera sina konkreta förslag med de egna idéerna och den egna samhällsanalysen utan tom upphöjt Arvid Lindman och Adam Smith! till förespråkare för vänsterns ståndpunkter.

Denna diskussion bör Moderata Samlingspartiet med tillförsikt överlåta åt vänstern. En med konservativa ideal synnerligen välutrustad finlandssvensk professor brukade kritisera en del släktingar för att de "alltför gärna klättrade i sina egna stamträd". Det gäller också för politiker. Partier skiljer sig från sekter såtillvida att medan de senare slåss om arvet kämpar de förra om framtiden.